

Το πρόγραμμα της ΚΛΙΜΑΚΑΣ στη Γαζνί

Ένα μικρό χρονικό

Τον Νοέμβριο του 2002, η ΥΔΑΣ του Υπουργείου Εξωτερικών, εγκρίνει την χρηματοδότηση του προγράμματος αναπτυξιακής βοήθειας στο Αφγανιστάν, που είχε υποβάλει η Κλίμακα. Έτσι ξεκινάει η «αφγανική περιπέτεια» της Κλίμακας, περιπέτεια που διαρκεί ακόμα.

Προετοιμασίες και αναγνωριστική αποστολή

Είχε προηγηθεί η παρέμβαση σε στρατόπεδα προσφύγων στην Ελλάδα και η γνωριμία με αφγανούς πρόσφυγες. Έγιναν αλληπάλληλες συναντήσεις με εκπροσώπους τους για να διερευνηθούν κατ' αρχήν οι ανάγκες στην υγεία της χώρας. Ακολούθησαν οι επικοινωνίες με τοπικούς παράγοντες (δύσκολες, μέσω τηλεφώνου και φαξ) για την κατ' αρχήν συμφωνία για την υλοποίηση προγράμματος στην επαρχία Τζαχούρι της περιφέρειας Γαζνί.

Μία ομάδα εργασίας ανέλαβε το σχεδιασμό του προγράμματος και στη συνέχεια την προετοιμασία της πρώτης αποστολής. Ενημερώσεις για τη χώρα και τις περιοχές δράσεις, την οικονομική και πολιτική κατάσταση, τον καιρό, τις επικοινωνίες, τις συνθήκες ασφάλειας. Σχέδια, χρονοδιαγράμματα, προϋπολογισμοί και προβληματισμοί. Το πρόγραμμα είχε πάρει ήδη την αρχική του μορφή: Μία *σχολή κατάρτισης νοσηλευτών στην περιφέρεια Γκαζνί*.

Τον Δεκέμβριο, η πρώτη, αναγνωριστική αποστολή (Δάφνη Καπετανάκη, Έφη Σταματογιαννοπούλου) μεταβαίνει στο «πεδίο δράσης», όπου θα παραμείνει για 15 μέρες. Πραγματοποιούνται, οι απαραίτητες επαφές και δρομολογούνται οι γραφειοκρατικές διαδικασίες, οι οποίες είναι πολύπλοκες – άδειες, εγγραφές στα αρχεία των Υπουργείων. Η αποστολή συναντιέται με αρμόδιους της κυβέρνησης για τις ΜΚΟ και την Υγεία και επισκέπτεται την περιφέρεια Γαζνί. Εκεί εξασφαλίζεται η συνεργασία του τοπικού κυβερνήτη και η συμμετοχή των τοπικών αρχών στο περαιτέρω σχεδιασμό και την υλοποίηση του προγράμματος.

Το πρόγραμμα θα αποκτήσει πλέον την οριστική του μορφή με τις νέες τροποποιήσεις που η συγκυρία θα απαιτήσει. Αντί της επαρχίας Τζαχούρι, επιλέγεται ως έδρα του προγράμματος η πρωτεύουσα της περιφέρειας Γαζνί, η πόλη Γαζνί. Η μεγάλη απόσταση από την Καμπούλ, σε συνδυασμό με την κατάσταση του οδικού δικτύου και τα προβλήματα ασφάλειας, επιβάλλουν αυτήν την επιλογή.

Η περιφέρεια Γαζνί έχει πρωτεύουσα την ομώνυμη πόλη και περιλαμβάνει 18 επαρχίες. Βρίσκεται 130χλμ. νοτιοανατολικά της Καμπούλ και αποτελεί σημαντικό εμπορικό κόμβο μεταξύ της πρωτεύουσας και του υποβαθμισμένου νότου. Το Γενικό Νοσοκομείο βρίσκεται στο κέντρο της πόλης και τηρουμένων των αναλογιών βρίσκεται σε πολύ καλή κατάσταση. Θα αποτελέσει στο εξής το πεδίο δράσης μας.

Η υλοποίηση του προγράμματος

Τον Φεβρουάριο του 2003, η δεύτερη αποστολή της Κλίμακας στο Αφγανιστάν μπαίνει στο C-130 της Πολεμικής Αεροπορίας, με προορισμό την Καμπούλ. Αποτελείται από τους: Δάφνη Καπετανάκη, υπεύθυνη προγράμματος, Έρση Μήλιου και Ορέστη Πόπωτα που θα παραμείνουν 15 μέρες στην χώρα με σκοπό την κινηματογραφική απεικόνιση του Αφγανιστάν αλλά και των δράσεων μας και τους Άκη Δημόπουλο (επιστημονικός υπεύθυνος), Αδάμ Αδαμόπουλο (διοικητικός υπεύθυνος), οι οποίοι και θα παραμείνουν τελικά, τρεις μήνες και 20 μέρες στην χώρα με σκοπό την υλοποίηση του προγράμματος.

Στόχοι της δράσης μας είναι:

- η δημιουργία σχολής κατάρτισης στο Νοσοκομείο της Γαζνί
- η συγκρότηση ταχύρυθμου εκπαιδευτικού προγράμματος με βάση το σχέδιό μας και την εκτίμηση των αναγκών του νοσηλευτικού προσωπικού της περιφέρειας
- η οργάνωση σεμιναρίων δίμηνης διάρκειας (οκτώ εβδομάδες των πέντε εργάσιμων ημερών), σε μικτές τάξεις των τριάντα μαθητών, οι οποίοι θα προέρχονταν τόσο από την πόλη (εργαζόμενοι στο Γενικό Νοσοκομείο), όσο και από δομές υγείας των επαρχιών
- η διασφάλιση της βιωσιμότητας του προγράμματος.

Ο αρχικός εξοπλισμός του προγράμματος ήταν ένα αυτοκίνητο (τζιπ) και το αρχικό προσωπικό ο οδηγός του και βοηθός της αποστολής. Σύντομα το πρόγραμμα απέκτησε ειδικό χώρο για την εκπαίδευση και βιβλιοθήκη στο Νοσοκομείο καθώς και ξενώνα για την παραμονή των εκπαιδευόμενων από την επαρχία.

Μετά από τη συμφωνία συνεργασίας με τη διοίκηση του Νοσοκομείου συγκροτήθηκε η ομάδα των εκπαιδευτών από τέσσερις γιατρούς (ορθοπαιδικό, παιδίατρο, γυναικολόγο, χειρουργό) και τον προϊστάμενο των νοσηλευτών. Σε συνεργασία με τα στελέχη της Κλίμακας διαμόρφωσαν τη διδακτέα ύλη, την κατανομή της στο ωρολόγιο πρόγραμμα, την εύρεση βιβλίων και βοηθημάτων, τον τρόπο πρακτικής εξάσκησης, καθώς και το περιεχόμενο των εισαγωγικών και τελικών τεστ. Στο πρόγραμμα απασχολήθηκαν 7 ακόμα συνεργάτες

διαφόρων καθηκόντων (γραμματέας, μεταφραστής, οδηγός, φύλακες, υπεύθυνοι κυλικείου, καθαριστές).

Έγινε επιλογή μετά από δοκιμασίες αξιολόγησης νοσηλευτών από όλες τις επαρχίες της περιφέρειας. Δόθηκε έμφαση στη συμμετοχή γυναικών στο πρόγραμμα ακόμα κι αν η διευκόλυνση τους να παρακολουθήσουν επιβάρυνε το προϋπολογισμό. Ενημερώθηκε ο πληθυσμός των επαγγελματιών υγείας ότι τα μαθήματα ήταν ανοικτά σε οποιονδήποτε ήθελε να παρακολουθήσει, αλλά μόνο δύο ομάδες από 30 επιλεγμένους με τη δοκιμασία αξιολόγησης θα είχαν οικονομική ενίσχυση στη συμμετοχή τους.

Το θεωρητικό μέρος του προγράμματος περιλάμβανε μαθήματα ειδικότητας από τον κάθε ιατρό, ο οποίος στη συνέχεια παρέδιδε και μαθήματα πρακτικής εκπαίδευσης στις κλινικές του νοσοκομείου. Ο εξοπλισμός της αίθουσας εκπαίδευσης και η υπόλοιπη υλικοτεχνική υποδομή καθώς και η ίδρυση της νοσοκομειακής βιβλιοθήκης έγιναν από την Κλίμακα. Οι εκπαιδευτές προετοίμασαν το εκπαιδευτικό υλικό με τη βοήθεια των συγγραμμάτων της βιβλιοθήκης, το οποίο μεταφρασμένο και με τη μορφή σημειώσεων, διένειμαν στους καταρτιζόμενους νοσηλευτές.

Στις 20 Απριλίου του 2003, ξεκίνησε το πρώτο σεμινάριο, με την συμμετοχή τριανταένα μαθητών, εκ των οποίων οι δώδεκα ήταν γυναίκες. Δέκα προέρχονταν από την επαρχία, ανάμεσά τους τέσσερις γυναίκες, οι οποίοι φιλοξενήθηκαν στον ξενώνα της Κλίμακας. Μαζί φιλοξενήθηκαν –λαμβάνοντας επίσης ημερήσια διατροφή- και οι άρρενες συγγενείς που συνόδευαν τις καταρτιζόμενες από την επαρχία, καθώς δεν υπάρχει άλλος τρόπος για τις Αφγανές γυναίκες προκειμένου να ταξιδέψουν και να ζήσουν μακριά από τις εστίες τους, παρά μόνο συνοδευόμενες.

Τα μαθήματα πραγματοποιούνταν σε πενθήμερη βάση και τηρήθηκε αυστηρό απουσιολόγιο. Οι εκπαιδευτές έθεσαν υψηλούς στόχους επιδιώκοντας έτσι να καλλιεργήσουν παράλληλα το υψηλό φρόνημα ευθύνης που πρέπει να διακατέχει τους επαγγελματίες της υγείας.

Στις 20 Ιουνίου το σεμινάριο τελείωσε με τις τελικές εξετάσεις και την τελετή απονομής των βεβαιώσεων επιτυχούς παρακολούθησης. Τις βεβαιώσεις απένειμε η νέα ομάδα της Κλίμακας, που αντικατέστησε εν τω μεταξύ την προηγούμενη, αποτελούμενη από τους: Μαρίνα Τζάφου (διοικητική υπεύθυνος), Χρήστο Σκιαδά και Χρήστο Σπανοδήμο.

Αυτή η ομάδα ήταν υπεύθυνη και για την έναρξη του δεύτερου κύκλου σεμιναρίων που ξεκίνησε την 1^η Ιουλίου και τερματίστηκε 31 Αυγούστου, με την συμμετοχή 33 μαθητών. Αυτή την φορά η συμμετοχή

μαθητών από την επαρχία αυξήθηκε και το ποσοστό των γυναικών ήταν περίπου 50%.

Παράλληλες δράσεις

Η συνεργασία με το Νοσοκομείο και τις αρχές της Γαζνί έδωσε την ευκαιρία στην αποστολή να δραστηριοποιηθεί παράλληλα με πολλούς τρόπους στην κάλυψη των υγειονομικών αναγκών της περιοχής. Οργάνωσε και υλοποίησε εκστρατεία αιμοδοσίας. Εξασφάλισε ιατρικές προμήθειες και πάγιο εξοπλισμό για εκπαιδευτικές δραστηριότητες στο Νοσοκομείο. Διέθετε το αυτοκίνητό της για τη διακομιδή ασθενών, όταν δεν επαρκούσαν τα ασθενοφόρα.

Όσο προχωρούσε το πρόγραμμα, τόσο περισσότερο θερμές και ουσιαστικές γίνονταν οι σχέσεις της αποστολής με τους συνεργάτες της, τις αρχές και τον πληθυσμό της Γαζνί. Ενισχύθηκε έτσι η διάθεση του φορέα να παρατείνει και να επεκτείνει την αναπτυξιακή βοήθεια στο Αφγανιστάν. Τα στελέχη της αποστολής σε συντονισμό με το «κέντρο επιχειρήσεων» στην Αθήνα δραστηριοποιήθηκαν στη συγκέντρωση στοιχείων και την προετοιμασία του εδάφους για το σχεδιασμό ενός ακόμη προγράμματος. Συγκεκριμένα, διερεύνησαν τις συνθήκες των υπηρεσιών ψυχικής υγείας και εξασφάλισαν τις αναγκαίες συνεργασίες για ένα πρόγραμμα ανάπτυξης αυτών των υπηρεσιών. Ταξίδεψαν γι' αυτό πολλές φορές στην Καμπούλ κι ενώ αγόραζαν προμήθειες, επισκέφτηκαν το Ψυχιατρικό Νοσοκομείο, το Υπουργείο Δημόσιας Υγείας και άλλους σχετικούς φορείς. Με τις πληροφορίες τους, τις αναφορές τους καθοδήγησαν από μακριά το σχεδιασμό του νέου προγράμματος της Κλίμακας.

Αποτελέσματα

Παρά τις πολλές δυσκολίες, το πρόγραμμα της Κλίμακας στην Γαζνί στέφθηκε από απόλυτη επιτυχία. Ορισμένα στοιχεία που πιστοποιούν την επιτυχία αυτή είναι τα εξής:

- Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε συνεργασία με τους ίδιους τους άμεσα και έμμεσα επωφελούμενους, τους Αφγανούς εκπαιδευτές και εκπαιδευόμενους, το Νοσοκομείο και τις άλλες δομές υγείας της Γκαζνί. Τα όποια κενά μάλιστα, στην δική μας προσπάθεια – ελλείψει πόρων- καλύφθηκαν από την εθελοντική και ενθουσιώδη αυτενέργεια ατόμων και φορέων της τοπικής κοινωνίας.
- Ως συνέπεια των παραπάνω, διαμορφώθηκε ένα ρεαλιστικό και πολύ χρήσιμο πρόγραμμα μαθημάτων στη βάση των πραγματικών ελλείψεων και αναγκών των μαθητών.

- Η συμμετοχή εκπαιδευτών και μαθητών υπήρξε ενθουσιώδης και απέδειξε την ανάγκη τους, όχι μόνο για επιμόρφωση αλλά και για ψυχολογική και ηθική στήριξη και ενδυνάμωση.
- Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε στην επαρχία, όταν το 99% προγραμμάτων και οργανώσεων παραμένουν στην άνεση και την ασφάλεια της Καμπούλ. Οι Αφγανοί δεν έπαψαν να σχολιάζουν αυτήν την πραγματικότητα και δράσεις σαν την δική μας αποτελούν δυστυχώς εξαίρεση στον κανόνα. Γι' αυτό η τοπική κοινωνία αγάλιασε με ιδιαίτερο ενδιαφέρον τόσο το πρόγραμμα όσο και τα στελέχη της Κλίμακας.
- Η οικονομική αποδοτικότητα του προγράμματος ήταν μεγάλη και κυρίως το ποσοστό των χρημάτων που πράγματι έφθασαν στους ίδιους τους ενδιαφερόμενους ήταν υψηλό. Πρέπει να σημειωθεί, ότι με ένα μάλλον πενιχρό μπάτζετ, προσφέραμε καθημερινό επίδομα σε όλους τους μαθητές, επίδομα διατροφής στους μαθητές της επαρχίας συν τους συνοδούς των γυναικών, καλύψαμε επίσης έξοδα μεταφοράς κ.λπ.
- Τέλος, η βιωσιμότητα του προγράμματος εξασφαλίστηκε με πολλούς τρόπους, όχι μόνο από την άποψη των κατάλληλων υποδομών αλλά και με την εμπειρία, την τεχνογνωσία και την οργάνωση που παραμένει στο Νοσοκομείο της Γκαζνί και το προσωπικό του.

Με το νου στο Αφγανιστάν

Όσο οι αποστολές εξελίσσονταν στο Αφγανιστάν, όλη η Κλίμακα ζούσε στους ρυθμούς τους. Οι καθημερινές επικοινωνίες μέσω του δορυφορικού, έστελναν εκτός από πληροφορίες και αμοιβαίους χαιρετισμούς. Οι σχεδόν καθημερινές αναφορές μέσω email, ανατυπώνονταν και κυκλοφορούσαν από χέρι σε χέρι κι ορισμένες έμπαιναν σε πίνακες ανακοινώσεων.

Πολλοί δραστηριοποιήθηκαν για την υποστήριξη των αποστολών, για την προετοιμασία των νέων, για την επεξεργασία των πληροφοριών. Και όλοι είχαν πάντα στο νου τους το Αφγανιστάν. Μοιράστηκαν έτσι μαζί με τους εθελοντές των αποστολών αυτό το μεγάλο βήμα της Κλίμακας στον κόσμο.

Θεωρούμε ότι η επιτυχία του προγράμματος της Κλίμακας στο Αφγανιστάν οφείλεται στο ότι αυτό έγινε με τον τρόπο και τους όρους της οργάνωσης μας. Η επιμόρφωση των νοσηλευτών της επαρχίας Γαζνί, σκοπός πολύ σημαντικός από μόνος του, υπήρξε το μέσο για να μπορέσουμε να έρθουμε σε επαφή με έναν ιδιαίτερο αλλά και πολύ βασανισμένο λαό, με όρους ανάπτυξης του ανθρώπινου και κοινωνικού κεφαλαίου.

Και το Αφγανιστάν έχει ανάγκη από τέτοιου είδους και μόνο παρεμβάσεις, γιατί έχει την υπερηφάνεια να αξιοποιήσει μόνο του κάθε προσφερόμενη βοήθεια ανταποκρίνεται στις αναπτυξιακές του ανάγκες.